Lietas Nr. A420278914
Lietas arhīva Nr. A42-02789-14/25

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 22.decembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis M.Markovs,

piedaloties pieteicējam /pers. A/, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pilnvarotajam pārstāvim /pers. B/ un Centrālās vēlēšanu komisijas pilnvarotajai pārstāvei /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot pieteicēja piedalīšanos 2013.gada pašvaldību vēlēšanās.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas Centrālcietumā 2013.gada 14.martā saņemts /pers. A/ (turpmāk – pieteicējs) iesniegums, kurā lūgts nodrošināt dalību pašvaldību vēlēšanās.

Rīgas Centrālcietums 2013.gada 10.aprīļa vēstulē sniedzis atbildi uz pieteicēja iesniegumu, kurā citētas Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma normas.

Ieslodzījuma vietu pārvaldē 2013.gada 15.aprīlī saņemts pieteicēja iesniegums, kurā lūgts nodrošināt dalību pašvaldību vēlēšanās.

Ieslodzījuma vietu pārvalde 2013.gada 15.maijā sniegusi atbildi uz pieteicēja iesniegumu.

Atbildē norādīts, ka Centrālās vēlēšanu komisijas 2013.gada 6.marta instrukcijas *Vēlēšanu iecirkņa komisijas darbības instrukcija republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanās* 82.punkts noteic, ja persona, par kuru iesniegts iesniegums balsošanas organizēšanai tās atrašanās vietā, nav attiecīgā vēlēšanu iecirkņa vēlētājs, t.i., ziņas par personu nav ierakstītas vēlētāju sarakstā vai norādītā adrese neatrodas iecirkņa apkalpošanas teritorijā, iesniegumu nepieņem un informē iesniedzēju par iesnieguma noraidīšanas pamatojumu.

Rīgas Centrālcietums ar 2013.gada 31.maija vēstuli Nr.3/7-6566 informējis Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkni, ka pieteicējs atrodas ieslodzījuma vietā un iekļauts sarakstā starp personām, kas vēlas piedalīties pašvaldību vēlēšanās.

Vēlēšanu komisijas 59.iecirkņa priekšnieks 2013.gada 1.jūnijā informējis pieteicēju, ka viņa dzīvesvieta nesaskan ar teritoriju, kuru apkalpo 59.vēlēšanu iecirknis.

[2] Centrālajā vēlēšanu komisijā 2013.gada 5.jūnijā saņemts pieteicēja iesniegums, kurā pieteicējs izteicis iebildumus par to, ka nav nodrošināta viņa piedalīšanās pašvaldību vēlēšanās.

Centrālā vēlēšanu komisija 2013.gada 21.jūnijā sniegusi atbildi pieteicējam, ka apcietinātie var balsot, ja iekļauti tā vēlēšanu iecirkņa vēlētāju sarakstā, kura teritorijā atrodas apcietinājuma vieta.

Centrālā vēlēšanu komisija 2013.gada 28.novembrī saņēmusi atkārtotu pieteicēja iesniegumu.

Centrālā vēlēšanu komisija 2013.gada 15.decembra vēstulē Nr.02-01.17/228 norādījusi, ka Rīgas 59.iecirkņa komisija ir pareizi piemērojusi Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.pantu, ļaujot nobalsot tikai tām aizdomās turētajām, apsūdzētajām vai tiesājamām personām, kuras iekļautas vēlētāju sarakstā.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2014.gada 21.martā saņemts pieteicēja pieteikums, kurā izteikts lūgums valsts rīcību, nenodrošinot pieteicējam iespēju piedalīties pašvaldību vēlēšanās, atzīt par prettiesisku. Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2014.gada 9.maija lēmumu pieteikums pieņemts, ierosināta administratīvā lieta un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicināta Ieslodzījuma vietu pārvalde.

Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem apsvērumiem un argumentiem.

[3.1] 2013.gada 1.jūnijā Rīgas Centrālcietuma administrācija izsniedza pieteicējam dokumentu, kurā norādīts, ka pieteicēja dzīvesvieta nesakrīt ar vēlēšanu iecirkņa teritoriju, līdz ar ko pieteicējam netika nodrošināta piedalīšanās pašvaldību vēlēšanās.

[3.2] Latvijas Republikas Satversmes 101.pants noteic kārtību, ka ikvienam Latvijas Republikas pilsonim ir tiesības normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā. Latvijas Republikas Satversmes 91.pantā noteikts, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma priekšā.

Pieteicēja ieskatā iestādes rīcība, nenodrošinot iespēju piedalīties pašvaldību vēlēšanās, ir vērtējama kā prettiesiska iestādes faktiskā rīcība, kas veikta, pārkāpjot Latvijas Republikas Satversmes 1. un 89.pantā noteikto labas pārvaldības principu, kā arī neievērojot privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzības principu.

[4] Ieslodzījuma vietu pārvalde lietā sniegusi paskaidrojumu, kurā norāda, ka pieteikumu neatzīst pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Rīgas Centrālcietuma administrācija informēja pieteicēju par Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likumā noteikto kārtību, kas attiecas uz aizdomās turētajām, apsūdzētajām vai tiesājamām personām, kurām kā drošības līdzeklis piemērots apcietinājums, saistībā ar pieteicēja izteikto lūgumu nodrošināt viņa piedalīšanos 2013.gada pašvaldību vēlēšanās.

[4.2] Konkrētu atbildi par to, vai pieteicējam būs nodrošināta piedalīšanās 2013.gada 1.jūnija pašvaldību vēlēšanās Rīgas Centrālcietuma administrācija 2014.gada 10.aprīlī vēl nevarēja norādīt, jo uz 2013.gada 10.aprīli vēl nebija zināms, cik ieslodzītās personas iesniegs iesniegumus, kuros būs izteikts lūgums piedalīties 2013.gada pašvaldību vēlēšanās. Sakarā ar 2013.gada pašvaldību vēlēšanām Rīgas Centrālcietuma administrācija veica attiecīgā vēlēšanu iecirkņa (Rīgas Centrālcietums atrodas Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkņa teritorijā) komisijas informēšanu par ieslodzītajām personām, kuras bija izteikušas vēlēšanos

piedalīties 2013.gada pašvaldību vēlēšanās savā atrašanās vietā – Rīgas Centrālcietuma telpās, kā arī noformēja un veica sarakstu un iesniegumu iesniegšanu Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkņa priekšsēdētājam.

[4.3] Saskaņā ar *Vēlēšanu iecirkņa komisijas darbības instrukcijas Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanās*, kas apstiprināta ar Centrālās vēlēšanu komisijas 2013.gada 6.marta lēmumu Nr.11 11.3.apakšpunktu sākot no piektās dienas pirms vēlēšanu dienas, vēlēšanu iecirkņa komisija pieņem rakstveida pieteikumus no vēlētājiem vai viņu pilnvarotajām personām, kuri veselības stāvokļa dēļ nevar ierasties vēlēšanu telpās, un reģistrē tos pieteikumu žurnālā balsošanai vēlētāju atrašanās vietā.

Savukārt iepriekš minētās instrukcijas 85.punkts noteic, ka vēlēšanu iecirkņa komisija vēlēšanu dienā turpina pieņemt rakstveida pieteikumus par balsošanu vēlētāja atrašanās vietā. Pēc pulksten divpadsmitiem dienā pieņemtos pieteikumus iecirkņa komisija apmierina, ja iespējams ierasties vēlētāja atrašanās vietā līdz pulksten desmitiem vakarā.

Ņemot vērā iepriekš minēto vēlēšanu iecirkņa komisijas darbības regulējumu Rīgas Centrālcietums sarakstus un ieslodzīto iesniegumus varēja sākt iesūtīt vēlēšanu iecirkņa komisijai tikai no 2013.gada 27.maija, proti, sākot no piektās dienas pirms vēlēšanu dienas.

[4.4] Rīgas Centrālcietuma administrācija 2013.gada 31.maijā nosūtīja Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkņa priekšsēdētājam vēstuli, kurā norādīts, ka 2013.gada 1.jūnijā Rīgas Centrālcietumā tiks organizētas republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanas un nosūtīts papildu saraksts, kurā norādītas sešas ieslodzītās personas, tostarp arī pieteicējs, kuras izteikušas vēlēšanos piedalīties 2013.gada 1.jūnija pašvaldību vēlēšanās savā atrašanās vietā (Rīgas Centrālcietumā), vēstules pielikumā pievienoti ieslodzīto iesniegumi.

No iepriekš minētā Ieslodzījuma vietu pārvalde secina, ka Rīgas Centrālcietuma administrācija 2013.gada 1.jūnijā bija nodrošinājusi Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu organizēšanu Rīgas Centrālcietuma telpās tām ieslodzītajām personām, tostarp pieteicējam, kuras vērsās ar iesniegumiem lūdzot iespēju piedalīties 2013.gada pašvaldību vēlēšanās.

[4.5] Pieteicējam no Rīgas Centrālcietuma sniegtās atbildes nebija saprotama noteiktā kārtība, kādā notiek apcietinājumā esošu personu piedalīšanās pašvaldības vēlēšanās, tāpēc Ieslodzījuma vietu pārvalde norādīja, ka 2013.gada 1.jūnijā notiks Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanas, kurās, pamatojoties uz Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.panta ceturto daļu, balsošana vēlētāja atrašanās vietā notiek tikai tad, ja vēlētājs atrodas tā vēlēšanu iecirkņa teritorijā, kura vēlētāju sarakstā iekļautas ziņas par viņu.

Ieslodzījuma vietu pārvalde 2013.gada 15.maija vēstulē informēja pieteicēju par viņa iespējām piedalīties 2013.gada pašvaldību vēlēšanās, kuras tiks organizētas Rīgas Centrālcietumā 2013.gada 1.jūnijā, kā arī par kārtību kādā notiek balsošanas organizēšana personas atrašanās vietā. Ieslodzījuma vietu pārvalde informējusi pieteicēju par tiesību normām, kas attiecas uz gadījumiem, kad vēlēšanu iecirkņa komisija nepieņem pieteicēja iesniegumu (par to informē iesnieguma iesniedzēju) un kādos gadījumos balsošana vēlētāja atrašanās vietā nav iespējama.

[4.6] Laika posmā no 2013.gada 15.aprīļa (datums, kad Ieslodzījuma vietu pārvaldē saņemts pieteicēja apstrīdēšanas iesniegums) līdz 2013.gada 15.maijam (datums, kad pieteicējam sniegta Ieslodzījuma vietu pārvaldes atbilde uz apstrīdēšanas iesniegumu), Ieslodzījuma vietu pārvalde vēl nevarēja izvērtēt Rīgas Centrālcietuma faktisko rīcību, nenodrošinot pieteicēja piedalīšanos 2013.gada pašvaldību vēlēšanās, kas būtu izpaudusies 2013.gada 1.jūnijā. Tādējādi Ieslodzījuma vietu pārvalde varēja izvērtēt tikai to, vai Rīgas Centrālcietuma administrācija sniegusi pieteicējam atbildi pēc būtības.

Ieslodzījuma vietu pārvaldes ieskatā jāņem vērā, ka atbildes sniegšana uz iesniegumu aprobežojas tieši ar atbildi uz iesniegumu un neietver citas faktiskās vai tiesiskās darbības, kuras iestāde varētu veikt savas kompetences ietvaros nākotnē, proti, pieteicējs jau laika posmā no 2013.gada 13.marta līdz 2013.gada 13.aprīlim vēlējās saņemt atbildi par Rīgas Centrālcietuma administrācijas darbībām, kuras tā varēja veikt tikai sākot no 2013.gada 27.maija, proti, sākot no piektās dienas pirms vēlēšanu dienas.

[4.7] Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkņa priekšsēdētājs 2013.gada 1.jūnijā nepieņēma pieteicēja iesniegumu, jo pieteicēja dzīves vieta nesaskan ar teritoriju, kuru apkalpo Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirknis, par ko informēja arī pieteicēju.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Ieslodzījuma vietu pārvaldes ieskatā, ar Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkņa izsniegto atbildi pieteicējam tika paskaidrots, ka pieteicēja norādītā adrese (Jūrmalas pilsēta) neatrodas Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkņa apkalpošanas teritorijā, taču balsošana vēlētāja atrašanās vietā (konkrētajā gadījumā Rīgas Centrālcietumā) notiek tikai tad, ja vēlētājs (pieteicējs) atrodas tā vēlēšanu iecirkņa teritorijā, kura vēlētāju sarakstā iekļautas ziņas par viņu.

[4.8] Rīgas Centrālcietumā 2013.gada 1.jūnijā tika organizētas republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanas, kā arī tika nodrošināta ieslodzīto personu iesniegumu nosūtīšana Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkņa (Rīgas Centrālcietums atrodas šī iecirkņa teritorijā) priekšniekam Likumā noteiktajā termiņā. Lēmumu par to, vai pieteicējs, pamatojoties uz viņa iesniegumu, var piedalīties balsošanā viņa atrašanās vietā (Rīgas Centrālcietumā), izvērtējot iesniegumā norādīto un pamatojoties uz Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.panta ceturto daļu, pieņem attiecīgā vēlēšanu iecirkņa priekšsēdētājs (Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkņa priekšsēdētājs), kura teritorijā atrodas vēlētājs (pieteicējs), par ko informē arī pieteicēju.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2014.gada 30.jūlija lēmumu lietā atbildētāja pusē pieaicināta Centrālā vēlēšanu komisija.

2014.gada 2.septembrī Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā saņemts Centrālās vēlēšanu komisijas paskaidrojums, kurā izteikti turpmāk norādītie argumenti un apsvērumi.

[5.1] Atbilstoši Vēlēšanu reģistra likuma 12.panta ceturtajai daļai, Republikas pilsētas un novada domes vēlēšanām iecirkņa vēlētāju sarakstā iekļauj tikai tos vēlētājus, kuri ir reģistrēti dzīvesvietā attiecīgajam vēlēšanu iecirknim piederīgajās adresēs.

[5.2] 2013.gada 5.jūnijā Centrālā vēlēšanu komisija saņēma sūdzību no pieteicēja par to, ka pieteicējam netika dota iespēja piedalīties pašvaldību vēlēšanās, atrodoties Rīgas Centrālcietumā.

Pārbaudot sūdzību un sazinoties ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi, tika konstatēts, ka pieteicējs no 1991.gada savu dzīves vietu deklarējis Jūrmalā, /adrese/. Tādējādi Rīgas pilsētas 59.vēlēšanu iecirkņa komisija, kas bija atbildīga par balsošanas kārtību 2013.gada 1.jūnijā ieslodzījuma vietā – Rīgas Centrālcietumā (Rīgā, Mazā Matīsa ielā 3), pareizi piemēroja Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.panta normas, ļaujot nobalsot tikai tām aizdomās turētām, apsūdzētām vai tiesājamām personām, kuras iekļautas vēlēšanu iecirkņa sastāvā.

[6] Tiesas sēdē pieteicējs pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz tajā norādītajiem argumentiem un apsvērumiem.

Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Centrālā vēlēšanu komisijas pārstāvji pieteikumu neatzina, pamatojoties uz vēstulēs un rakstveida paskaidrojumos norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[7] Tiesa, noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus un pārbaudījusi lietas materiālus, atzīst, ka pieteikums ir pamatots un apmierināms.

[8] Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs deklarējis dzīvesvietu /adrese/ Jūrmalā un 2013.gadā atradās apcietinājumā Rīgas Centrālcietumā.

Lietā pastāv strīds par to, vai pamatoti pieteicējam nav nodrošināta iespēja piedalīties pašvaldību vēlēšanās, kas notika 2013.gada 1.jūnijā.

[9] Satversmes 101.pants noteic, ka ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu. Pašvaldības ievēlē pilntiesīgi Latvijas pilsoņi un Eiropas Savienības pilsoņi, kas pastāvīgi uzturas Latvijā. Ikvienam Eiropas Savienības pilsonim, kas pastāvīgi uzturas Latvijā, ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties pašvaldību darbībā. Pašvaldību darba valoda ir latviešu valoda.

No iepriekš minētajām tiesību normām izriet vispārējais regulējums, ka ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības piedalīties pašvaldību vēlēšanas. Tiesības piedalīties pašvaldību vēlēšanās nav uzskatāmas par absolūtām, jo Satversmes 101.pants paredz, ka tiesības piedalīties pašvaldību darbā realizējamas likumā noteiktajā kārtībā.

Vēlēšanu tiesības tiek atzītas par svarīgākajām politiskajām tiesībām demokrātiskā sabiedrībā. Kaut arī tās ir ierobežojamas, tomēr tiesas ieskatā ierobežojošie noteikumi nedrīkst būt tādi, kas traucētu izmantot šīs tiesības pēc būtības. Ierobežojumiem ir jābūt noteiktiem ar likumu, jākalpo leģitīma mērķa sasniegšanai un jābūt samērīgiem. Ierobežojumi nedrīkst radīt vienlīdzības principa pārkāpumu.

[10] Eiropas cietuma noteikumu 24.11. punkts noteic, ka cietuma administrācija nodrošina ieslodzīto piedalīšanos vēlēšanās, tautas nobalsošanā un citās sabiedriskās dzīves jomās, ciktāl ieslodzīto tiesības to darīt nav ierobežotas attiecīgās valsts tiesību aktos.

Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Pirmā Protokola 3.pants noteic, ka puses apņemas ik pēc zināma saprātīga laika posma organizēt brīvas un aizklātas vēlēšanas apstākļos, kas veicina tautas viedokļa brīvu izpausmi, izvēloties likumdevēju varu.

Vispārīgs aizliegums piedalīties vēlēšanas ir pretrunā Konvencijas Pirmā protokola 3.pantam. Tiesības piedalīties vēlēšanās nav absolūtas tiesības, taču, lai tās ierobežotu, ir jābūt leģitīmam mērķim un ierobežojumam jābūt samērīgam ar šo mērķi *(sk. Eiropas cilvēktiesību tiesas 2005.gada 6.oktobra spriedumu lietā Nr.74025/01 CASE OF HIRST v. THE UNITED KINGDOM)*.

Lai ierobežojums piedalīties vēlēšanās būtu atbilstošs Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijai, lēmumam par ierobežojumu piedalīties vēlēšanās jābūt noteiktam ar tiesas lēmumu, ņemot vērā konkrētās lietas apstākļus un izdarītajam noziedzīgajam nodarījumam ir jābūt saistībā ar vēlēšanu vai citu demokrātijas instrumentu drošību *(sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2010.gada 8.aprīļa spriedumu lietā Nr.20201/04 CASE OF FRODL v. AUSTRIA)*.

[11] Saskaņā ar Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 5.pantu Latvijas Republikā tiesības vēlēt domi ir Latvijas pilsonim un Eiropas Savienības pilsonim, kurš nav Latvijas pilsonis, bet ir reģistrēts Iedzīvotāju reģistrā. Tiesības vēlēt ir personai, kura vēlēšanu dienā sasniegusi 18 gadu vecumu, ir reģistrēta vēlētāju reģistrā un vismaz 90 dienas pirms vēlēšanu dienas ir reģistrēta dzīvesvietā attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā, vai personai, kurai attiecīgās pašvaldības administratīvajā teritorijā pieder likumā noteiktajā kārtībā reģistrēts nekustamais īpašums un uz kuru neattiecas kāds no šā likuma 6.pantā minētajiem ierobežojumiem.

Saskaņā ar Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.panta astoto daļu aizdomās turētajām, apsūdzētajām vai tiesājamām personām, kurām kā drošības līdzeklis piemērots apcietinājums, balsošana tiek organizēta šo personu atrašanās vietā šā panta pirmajā un ceturtajā daļā noteiktajā kārtībā.

Saskaņā ar Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.panta pirmo daļu, ja atsevišķi vēlētāji veselības stāvokļa dēļ nevar ierasties vēlēšanu telpās, iecirkņa komisija, pamatojoties uz šo vēlētāju vai viņu pilnvarotas personas rakstveida iesniegumu, kas reģistrēts īpašā žurnālā, organizē balsošanu šo vēlētāju atrašanās vietā, nodrošinot aizklātību.

Saskaņā ar Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.panta ceturto daļu balsošana vēlētāja atrašanās vietā notiek tikai tad, ja vēlētājs atrodas tā vēlēšanu iecirkņa teritorijā, kura vēlētāju sarakstā iekļautas ziņas par viņu.

No iepriekš minētajām tiesību normām izriet, ka pašvaldību vēlēšanās apcietinātajām personām ir piemērojami tie paši noteikumi, kādi ir piemērojami jebkuram pilntiesīgam Latvijas pilsonim, kas vēlas piedalīties pašvaldību vēlēšanās, proti, personas var piedalīties pašvaldību vēlēšanās nododot savu balsi vēlēšanu iecirknī vai balsojot savā atrašanās vietā tā vēlēšanu iecirkņa teritorijā, kurā šai personai 90 dienas pirms vēlēšanu dienas ir reģistrēta (deklarēta) dzīves vieta vai kurā tai pieder likumā noteiktā kārtībā reģistrēts nekustamais īpašums.

[12] Saskaņā ar Vēlētāju reģistra likuma 14.panta pirmo un otro daļu vēlētājs balso tajā vēlēšanu iecirknī, kura vēlētāju sarakstā viņš iekļauts saskaņā ar Reģistrā ietvertajām ziņām. Republikas pilsētas un novada domes vēlēšanās vēlētājam ir tiesības mainīt vēlēšanu iecirkni, izraugoties jebkuru citu vēlēšanu iecirkni tās pašvaldības administratīvajā teritorijā, kurā viņš deklarējis savu dzīvesvietu vai kurā viņam atrodas likumā noteiktajā kārtībā reģistrēts nekustamais īpašums.

Normatīvie akti neparedz īpašu iecirkņu maiņas kārtību apcietinājumā esošajām personām.

No iepriekš minētā izriet, ka Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.panta ceturtā daļa pēc būtības liedz piedalīties pašvaldību vēlēšanās apcietinātajām personām, kuras atrodas izmeklēšanas cietumā ārpus savas deklarētās dzīvesvietas (vai vietas, kurā personai pieder nekustamais īpašums) administratīvās teritorijas. Savukārt personām, kuras atrodas apcietinājumā savas deklarētās dzīvesvietas (vai vietas, kurā personai pieder nekustamais īpašums) administratīvajā teritorijā ir iespēja piedalīties pašvaldību vēlēšanās.

[13] Tiesas ieskatā likumdevējs ir tiesīgs ieviest tādus ierobežojumus, kādus tas uzskata par nepieciešamiem, lietderīgiem un samērīgiem demokrātiskā sabiedrībā. Tomēr ierobežojumiem jābūt samērīgiem ar mērķi, kuru likumdevējs centies sasniegt, ieviešot šos ierobežojumus.

Samērīguma princips noteic, ka tad, ja publiskā vara ierobežo personas tiesības un likumiskās intereses, ir jāievēro saprātīgs līdzsvars starp personas un valsts vai sabiedrības interesēm. Vērtējot apstrīdētās normas atbilstību samērīguma principam, galvenokārt ir jāizvērtē likumdevēja izmantoto līdzekļu radītās sekas, t.i., vai tiesību normas piemērošana nenodara indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm lielākus zaudējumus nekā iegūst sabiedrība *(sk. Vildbergs H.J., Feldhūne G. Atsauces Satversmei. Rīga: Eurofaculty, 2003., 1.-6.lpp.)*.

Ņemot vērā, ka personas apcietinājumā var pavadīt pat 24 mēnešus (sk. Kriminālprocesa likuma 277.pantu), tiesas ieskatā ierobežojums nav samērīgs, jo persona ilgstoši uzturas ieslodzījuma vietā un tai ir iespējams nodrošināt piedalīšanas pašvaldību vēlēšanās.

Tāpat tiesa nesaskata arī leģitīmu mērķi ierobežojumam, jo tikai faktiskās grūtības nodrošināt personas, kura ilgstoši atrodas ieslodzījuma vietā, piedalīšanos pašvaldību vēlēšanās nav uzskatāmas par leģitīmu mērķi.

No tā tiesa secina, ka Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.panta ceturtā daļa ir pretrunā ar Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Pirmā Protokola 3.pantu un Latvijas Republikas Satversmes 101.pantā noteiktajām tiesībām piedalīties pašvaldību vēlēšanas tiktāl, ciktāl neparedz kārtību, kādā pašvaldību vēlēšanas var piedalīties apcietinājumā esošas personas.

[14] Satversmes 91.pants noteic, ka visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.

Satversmes 91.pantā ir ietverti divi savstarpēji cieši saistīti principi: vienlīdzības princips – pirmajā teikumā un diskriminācijas aizlieguma princips – otrajā teikumā *(sk. Satversmes tiesas 2005. gada 14. septembra sprieduma lietā Nr. 2005-02-0106 9. punktu)*.

Satversmes tiesa, interpretējot Satversmes 91. pantu, ir atzinusi, ka vienlīdzības princips liedz valsts institūcijām izdot tādas normas, kas bez saprātīga pamata pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kuras atrodas vienādos un pēc noteiktiem kritērijiem salīdzināmos apstākļos. Vienlīdzības princips pieļauj un pat prasa atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas atšķirīgos apstākļos, kā arī pieļauj atšķirīgu attieksmi pret personām, kas atrodas vienādos apstākļos,

ja tam ir objektīvs un saprātīgs pamats *(sk., Satversmes tiesas 2001. gada 3. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2000-07-0409 secinājumu daļas 1. punktu).*

Dzīvesvietas deklarēšanas likums neparedz apcietināto personu tiesības deklarēt dzīvesvietu izmeklēšanas cietumā vai izmeklēšanas cietuma nodaļā, tādēļ, lai piedalītos pašvaldību vēlēšanās, izmeklēšanas cietumam vai izmeklēšanas cietuma nodaļai, kurā apcietinātā persona ir ievietota, ir jāatrodas tās pašvaldības administratīvajā teritorijā, kurā persona ir deklarējusi savu dzīvesvietu vai kurā tai pieder nekustamais īpašums 90 dienas pirms pašvaldību vēlēšanu dienas.

Saskaņā ar publiski pieejamo informāciju izmeklēšanas cietumi ir Rīgas Centrālcietums un Liepājas cietums, kā arī piecas izmeklēšanas cietuma nodaļas - Daugavgrīvas (Daugavpils pilsētā), Iļģuciema (Rīgas pilsētā), Jelgavas (Jelgavas pilsētā), Valmieras (Burtnieku novadā).

Kā secināts iepriekš, no Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma 32.panta ceturtā daļas izriet, ka šī norma pēc būtības liedz piedalīties pašvaldību vēlēšanās apcietinātajām personām, kuras atrodas izmeklēšanas cietumā ārpus savas deklarētās dzīvesvietas (vai vietas, kurā personai pieder nekustamais īpašums) administratīvās teritorijas, bet personām, kuras atrodas apcietinājumā savas deklarētās dzīvesvietas (vai vietas, kurā personai pieder nekustamais īpašums) administratīvajā teritorijā ir iespēja piedalīties pašvaldību vēlēšanās.

Ņemot vērā, ka ieslodzījuma vietas atrodas tikai dažās administratīvajās teritorijās, tiesas ieskatā iepriekš minētajā regulējumā saskatāms vienlīdzības principa pārkāpums, jo personām, kuras atrodas vienādos apstākļos – apcietinājumā, tiek noteikts atšķirīgs tiesību apjoms atkarībā no to deklarētās dzīvesvietas. Tiesa šādai nevienlīdzīgai attieksmei nesaskata leģitīmu mērķi un atbilstību samērīguma principam.

[15] Ieslodzījuma vietu pārvalde un Centrālā vēlēšanu komisija kā savas rīcības tiesiskuma pamatu norāda Republikas pilsētas domes un novada domes vēlēšanu likuma normas.

Tiesa uzskata, ka šīs tiesību normas neattaisno pieteicēja tiesību ierobežojumu, jo gan iestādei, gan tiesai ir jāņem vērā arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse, veidojot Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas Pirmā Protokola 3.panta piemērošanas praksi, kas valstij ir saistošs.

Kā redzams no iepriekš minētajiem Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem, tiesa parasti neaprobežojas tikai ar formālu ierobežojumu pārbaudi, bet aplūko visus apstākļus kopumā.

Ņemot vērā Latvijai saistošā starptautiskā līguma prasības, Latvijas iestādes nevar atsaukties uz nacionālo regulējumu. Kā to paredz Administratīvā procesa likuma 15.panta trešā daļa, ja tiek konstatēta pretruna starp starptautisko tiesību normu un tāda paša spēka nacionālo tiesību normu, ir piemērojama starptautisko tiesību norma. Attiecībā uz cilvēktiesību normām Satversmes tiesa, ņemot vērā Satversmes 89.pantu, ir īpaši norādījusi uz Satversmes 8.nodaļas interpretācijas atbilstību starptautisko cilvēktiesību normām. Attiecībā uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tā ir obligāta attiecībā uz Eiropas Cilvēktiesību konvencijas normu interpretāciju, un šī prakse izmantojama arī attiecīgo Satversmes normu tulkošanai (*sk. 2000.gada 30.augusta sprieduma lietā Nr.2000-03-01 5.punktu*).

[16] Ieslodzījuma vietu pārvalde norāda, ka tā nevarēja izskatīt pieteicēja iesniegumu pēc būtības, jo paredzētā darbība, par kuru iebilda pieteicējs, vēl nebija notikusi.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 91.panta pirmo daļu persona, kura uzskata, ka iestādes plānotā vai jau iesāktā faktiskā rīcība aizskar vai var aizskart šīs personas tiesības vai tiesiskās intereses, var vērsties iestādē ar iesniegumu par iestādes nodoma mainīšanu attiecībā uz šo faktisko rīcību.

Saskaņā ar iepriekš minētā panta otro daļu iestāde iesniegumu izskata un izvērtē pirms faktiskās rīcības veikšanas vai, ja tas iespējams, pirms tās pabeigšanas. Savu lēmumu iestāde paziņo vispārējā kārtībā. Privātpersona var apstrīdēt un pārsūdzēt šo iestādes lēmumu kā administratīvo aktu.

Tiesas ieskatā no iepriekš minētajām tiesību normām izriet, ka nav pamatots Ieslodzījuma vietu pārvaldes viedoklis, jo Administratīvā procesa likums paredz ne tikai pabeigtas, bet arī gan plānotas, gan iesāktas faktiskās rīcības apstrīdēšanu.

[17] Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesa atzīst, ka pieteikums ir pamatots un apmierināms.

[18] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2014.gada 10.aprīļa lēmumu pieteicējam samazināts valsts nodevas apmērs līdz pieciem eiro un šādā apmērā pieteicējs veicis valsts nodevas samaksu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2013. gada 12. februāra noteikumu Nr. 85 „Kārtība, kādā administratīvajā lietā iemaksā, atmaksā un atlīdzina valsts nodevu un iemaksā un atmaksā drošības naudu" 13. punktu valsts nodevu atlīdzina mēneša laikā pēc tiesas vai tiesneša nolēmuma stāšanās spēkā Administratīvā procesa likuma 126. pantā minētajos gadījumos no tās iestādes budžeta līdzekļiem, kura attiecīgajā administratīvajā lietā bijusi pieaicināta atbildētāja pusē.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta otro daļu, ja pieteicējs no valsts nodevas samaksas bijis atbrīvots un pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, valsts nodevu piespriež no atbildētāja.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo un otro daļu, 246.-251.pantu, 255.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

apmierināt /pers. A/ pieteikumu par Ieslodzījuma vietu pārvaldes faktiskās rīcības atzīšanu par prettiesisku, nenodrošinot pieteicēja piedalīšanos 2013.gada pašvaldību vēlēšanās.

Atzīst par prettiesisku Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Centrālās vēlēšanu komisijas faktisko rīcību, nenodrošinot /pers. A/ piedalīšanos 2013.gada pašvaldību vēlēšanās.

Piespriest solidāri no atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātajām iestādēm Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Centrālās vēlēšanu komisijas par labu valsts budžetam valsts nodevu 23,46 euro apmērā.

Piespriest no atbildētājas Latvijas Republikas par labu /pers. A/ samaksāto valsts nodevu 5 euro apmērā, kas atlīdzināma solidāri no administratīvajā lietā pieaicināto iestāžu Ieslodzījuma vietu pārvaldes un Centrālās vēlēšanu komisijas budžeta līdzekļiem.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, apelācijas sūdzību iesniedzot Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnesis M.Markovs